

**Дунёнинг ривожланган
давлатларида таълим тизими**

РЕЖА:

- 1. Дунё университетлари рейтингларини аниқлаш тизимлари*
- 2. Ижтимоий-гуманитар фанлар бўйича жаҳон олий таълим муассасалари рейтинги*
- 3. Жаҳоннинг етук университетларида ва Ўзбекистонда ижтимоий-гуманитар фанлари ўқитилиши*

1. ДУНЁ УНИВЕРСИТЕТЛАРИ РЕЙТИНГЛАРИНИ АНИҚЛАШ ТИЗИМЛАРИ

Дунё университетлари рейтингларини аниқлаш бўйича турли тизимлар мавжуд. Улар бир-биридан рейтинг ҳисоблаш методологияси билан фарқланади. Ушбу маърузада биз етакчи учта рейтинг ҳисоблаш тизимларини кўриб чиқамиз. Улар:

Academic Ranking of World Universities;

QS World University Rankings;

Times Higher Education World University Rankings;

Academic Ranking of World Universities (ARWU). ARWU Цзяо Тун номидаги Шанхай Университети Олий Таълим Академиясининг Жаҳоннинг Юқори Университетлари Тадқиқот Маркази томонидан биринчи марта 2003 йил июн ойида эълон қилинган бўлиб, у ҳар йили янгиланиб боради. ARWU олтига объектив кўрсаткичлар асосида аниқланади, бундан ташқари Нобель ёки Филдс мукофоти билан тақдирланган битирувчи ва ходимлар сони, юқори иқтибосликка эга тадқиқотчилар сони, Nature ва Science илмий журналларида чоп этилган мақоллар сони, Science Citation Index-Expanded ва Social Sciences Citation Index да кўрсатилган мақоллар сони, университет битирувчилари улушлари каби кўрсаткичлар ҳам ҳисобга олинади. Ҳар йили ARWU рейтингига 1200 дан ортиқ университетлар киритилади ва улардан энг яхши 500 таси эълон қилинади. ARWU нинг методикаси илмий асосланган, турхун ва шаффоф ҳисобланади. Шу туфайтли энг ишончли рейтинг ҳисоблаш тизимларидан бири ҳисобланади.

QS World University Rankings (QS). QS нинг бирламчи мақсади бу талабаларни дунёнинг энг етакчи университетларини солиштириш юзасидан маълумот беришдан иборат. Олтига ҳисоблаш кўрсаткичига асосланган ҳолда, университетлар рейтинги тўртта соҳа бўйича баҳоланади: илм-тадқиқот, ўқитиш, битирувчиларнинг иш билан бандлиги ва халқаро алоқалари.

Ҳар бир кўрсаткич турли вазнлар белгиланган бўлиб, умумий рейтингга таъсир кўрсатади. Тўртта кўрсаткич аниқ берилганларга асосланади, қолган иккитаси эса сўров-тадқиқот асосида, улардан бири академик доира орасидан, иккинчиси иш берувчилар орасидан ўтказилади. Бу кўрсаткичларга қуйидагича вазнлар белгиланган:

Академик доирада баҳолаш – 40 %;

Иш берувчилар доирасида баҳолаш – 10 %;

Ишга жошлашган битирувчилар улуши – 20%;

Иқтибослик (факультетлар кесимида) – 20%

Халқаро факультетлар улуши – 5%;

Халқаро талабалар улуши – 5%.

QS га 2004 йили асос солинган. У йилига минглаб университетларнинг рейтингини ҳисоблайди ва улардан 400 тасига индивидуал ўрин берилади, қолганларига: 401-410 дан 701+ гача ўрин берилади.

Times Higher Education World University Rankings (THE WUR). THE WUR рейтинг ҳисоблаш методологияси ҳам тўрт асосий кўрсаткичга асосланган. Булар ўқитиш, илмий-тадқиқот, билим алмашинуви ва ҳалқаро истиқболлардир. Бунда 13 та синчиклаб танланган натижавий кўрсаткичлари орқали ҳисоблан университетлар солиштирмалари талабалар, олимлар, ҳамда олий таълим муассасалари раҳбарлари, саноат сектори, ҳамда ҳокимият ишонларини қозонган. Натижавий кўрсаткичлар 5 та гуруҳга таснифланган. Булар:

Ўқитиш (ўрганиш муҳити);

Тадқиқот (ҳажми, даромад ва репутация);

Иқтибослик (тадқиқот эффекти);

Халқаро истиқболлар (ходимлар, талабалар ва тадқиқотлар);

Саноат даромади (билимлар алмашинуви).

THE WUR нинг рейтинг аниқлашда рўйхатга кирмайдиган университетлар:

бакалавр тайёрламайдиган университетлар;

профессор-ўқитувчилари, тадқиқотчилари 5 йил давомида йилига 200 тадан кам мақола чоп этмайдиган университетлар.

2. ЕВРОПАДАГИ НУФУЗЛИ ГУМАНИТАР ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ

University of Oxford (Великобритания).

University of Cambridge (Великобритания).

University College London (Великобритания).

University of Edinburgh (Великобритания).

King's College London (Великобритания).

**Ludwig-Maximilians-Universität München
(Германия).**

Freie Universität Berlin (Германия).

Universität Heidelberg (Германия).

**School of Oriental and African Studies
(Великобритания).**

Leiden University (Нидерланды).

ОСИЁНИНГ НУФУЗЛИ ГУМАНИТАР ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ

- University of Melbourne (Австралия).
- Australian National University (Австралия).
- University of Sydney (Австралия).
- The University of Hong Kong (Гонконг).
- Monash University (Австралия).
- National University of Singapore (Сингапур).
- University of Auckland (Новая Зеландия).
- The University of Queensland Australia (Австралия).
- Macquarie University (Австралия).
- Chinese University of Hong Kong (Гонконг).

РОССИЯНИНГ ЭНГ ЯХШИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ

- **МДХМИ (МГИМО) Москва давлат халқаро муносабатлар институти Россия ОТМлари ичида нуфузи баланд бўлган олий даргоҳдир. Бу ОТМ ўзининг кўп тиллиги (53 та) ва профессор ўқитувчиларининг юқори савияси ҳамда талабаларнинг билими бўйича Гиннеслар рекорди китобига кирган. Бу ОТМ олинган таълим нафақат Россия, балки дунё миқёсида тан олинган.**

➤ Россиядаги энг нуфузли гуманитар ОТМларини рўйхатини РДГУ (РГГУ) Россия давлат гуманитар университети бошлаб беради. Мазкур университет хорижий ўқув марказлари билан алоқадари бўйича таҳсинга сазовор. Университет 20 йилдан кўпроқ тарихга эга бўлсада, мазкур ОТМ ўзининг йўналиши бўйича ўз ўрнини топди ва Москва абитуриентлари орасида шухрат қозонди. Университетда Тина Канделаки, Андрей Малахов, Максим Галкин, Иван Алексеев, Юрий Ландер, Александр Малкин каби истеъдодли мутахассислар таҳсил олган.

Н.А.Добролюбов номидаги Нижегород давлат лингвистика университети

Ушбу ОТМ россиядаги тўртта та лингвистика университетлардан бири ҳисобланади. Университетда нафақат рус тилида, шунингдек француз, немис, испан, итальян, хитой ва япон тилларида ҳам олиб борилади. Муассаса таркибида 11 маданий таълим марказлари, шунингдек, хорижий ОТМлар билан ҳамкорлик алоқалари ўрнатилган. Унинг Липецк, Владимир ва Челни қирғоқлари каби шаҳарларида филиаллари мавжуд.

QS World University Rankings бүйича дунё рейтингги

Рейтинг	Муассаса	Мамлакат	Умумий баҳоси
1.	Harvard University		97.6
2.	University of Cambridge		96.9
3.	University of Oxford		96.7
4.	Massachusetts Institute of Technology (MIT)		96.4
5.	Stanford University		96.0
6.	University of California, Berkeley (UCB)		94.7
7.	Princeton University		93.8
8.	University of California, Los Angeles (UCLA)		92.4
9.	ETH Zurich - Swiss Federal Institute of Technology		91.2
10.	University of Chicago		89.8
11.	Imperial College London		89.3
12.	National University of Singapore (NUS)		88.4
13.	New York University (NYU)		88.1
14.	University of Michigan		87.3
15.	California Institute of Technology (Caltech)		86.9
16.	University of Toronto		86.3
17.	Ecole Polytechnique		85.2
18.	The University of Tokyo		84.5
19.	Columbia University		84.4
20.	The University of Hong Kong		84.2

Times Higher Education World University Rankings бўйича дунё рейтингги

Рейтинг	Муассаса	Мамлакат	Умумий баҳоси
1.	California Institute of Technology		96.7
2.	Stanford University		96.4
3.	Massachusetts Institute of Technology		93.7
4.	University of California, Berkeley		93.3
5.	Princeton University		92.8
6.	University of Cambridge		92.3
7.	Harvard University		92.3
8.	University of Oxford		92.0
9.	Cornell University		90.0
10.	Carnegie Mellon University		89.6
11.	University of California, Los Angeles		88.7
12.	ETH Zurich - Swiss Federal Institute of Technology		88.7
13.	Yale University		88.5
14.	École Polytechnique Fédérale de Lausanne		88.3
15.	University of Chicago		87.7
16.	Imperial College London		86.8
17.	University of Illinois at Urbana-Champaign		85.1
18.	Columbia University		84.5
19.	National University of Singapore		84.4
20.	University of Toronto		83.6

Harvard University. Гарвард Университети АҚШнинг энг қадимий университетларидан бири ҳисобланади. У 1636 йили ташкил топган. Ҳозирда университетда 2400 нафар ходим фаолият олиб бормоқда. 21000 бакалаврият ва магистратура талабалари таҳсил олмоқда. 47 та Нобель мукофоти совриндорлари, 32 давлат арбоблари, 48 Пулицер мукофоти совриндорлари шу университет битирувчилари, профессор-ўқитувчиларидир. Гарвард университети 11 асосий академик бўлимлардан: 10 та факультет ва Радклифф илмий-тадқиқот институтидан иборат. Факультетлар мактаблар ва бўлимлардан ташкил топган.

Times Higher Education World University Rankings Subject Ranking рейтинг

Рейтинг	Муассаса	Мамлакат	Умумий баҳоси
19	National University of Singapore		84.4
28	Peking University		78.9
34	University of Tokyo		72.8
37	Hong Kong University of Science and Technology		72.3
41	University of Hong Kong		71.0
43	Nanyang Technological University		69.9
47	Tsinghua University		68.2
54	Sungkyunkwan University		65.7
55	Kyoto University		65.6
77	Seoul National University		57.9

Қитъалар бўйича умумий статистик маълумотлар

Регион	Top 20	Top 100	Top 200	Top 300	Top 400	Top 500
Америка	16	55	86	121	150	176
Европа	4	35	80	122	158	205
Осиё	—	10	34	55	90	114
Африка	—	—	—	2	2	5
Умумий	20	100	200	300	400	500

Америка ОТМлари учта асосий босқичдан иборат. Олий таълимнинг биринчи 4 йили 1-босқич ҳисобланади ва бу ҳолда талабага бакалавр даражаси берилади. Таълимнинг дастлабки икки йилида университетларда умумтаълим фанлари ўқтилади: гуманитар фанлар, математик ва табиий фанлар, информатика ва чет тиллари. Таълимнинг иккинчи йилнинг сўнггида талабалар чуқур ўрганишлари учун ўзлари фанларни танлашади. 2-босқичида таълим махсус дастур бўйича ўқитилиб, у турли соҳалардаги практик фаолиятга йўналтирилади. Бакалавр даражасини олган талаба магистр даражасини олиши учун яна 2 йил ўқиши ва магистрлик диссертациясини ёзиши, ҳамда уни ҳимоя қилиши зарур. АҚШ таълимининг энг юқори босқичи бу докторантура бўлиб, у ихтисослаштирилган таълим олишга ва мустақил илмий фаолият олиб боришга имкон беради.

Японияда Олий таълим олиш жуда қиммат ва барча ОТМлари тўлов-шартнома асосидадир. Давлат томонидан фақатгина кам таъминланган талабаларга стипендия кўринишида ёрдам берилади. Японияда ўқув жараёнининг ўзига хос томонларидан бири бу фанларни умумилмий(дастлабки икки йил: тарих, фалсафа, адабиёт, жамиятшунослик, чет тиллари) ва мутахассислик фанларга ажратилишидир. Бакалавр даражасини олиш учун 4 йил, магистр даражасини олиш учун эса яна икки йил таҳсил олиш керак.

**ЭЪТИБОРИНГИЗ
УЧУН РАҲМАТ!**

